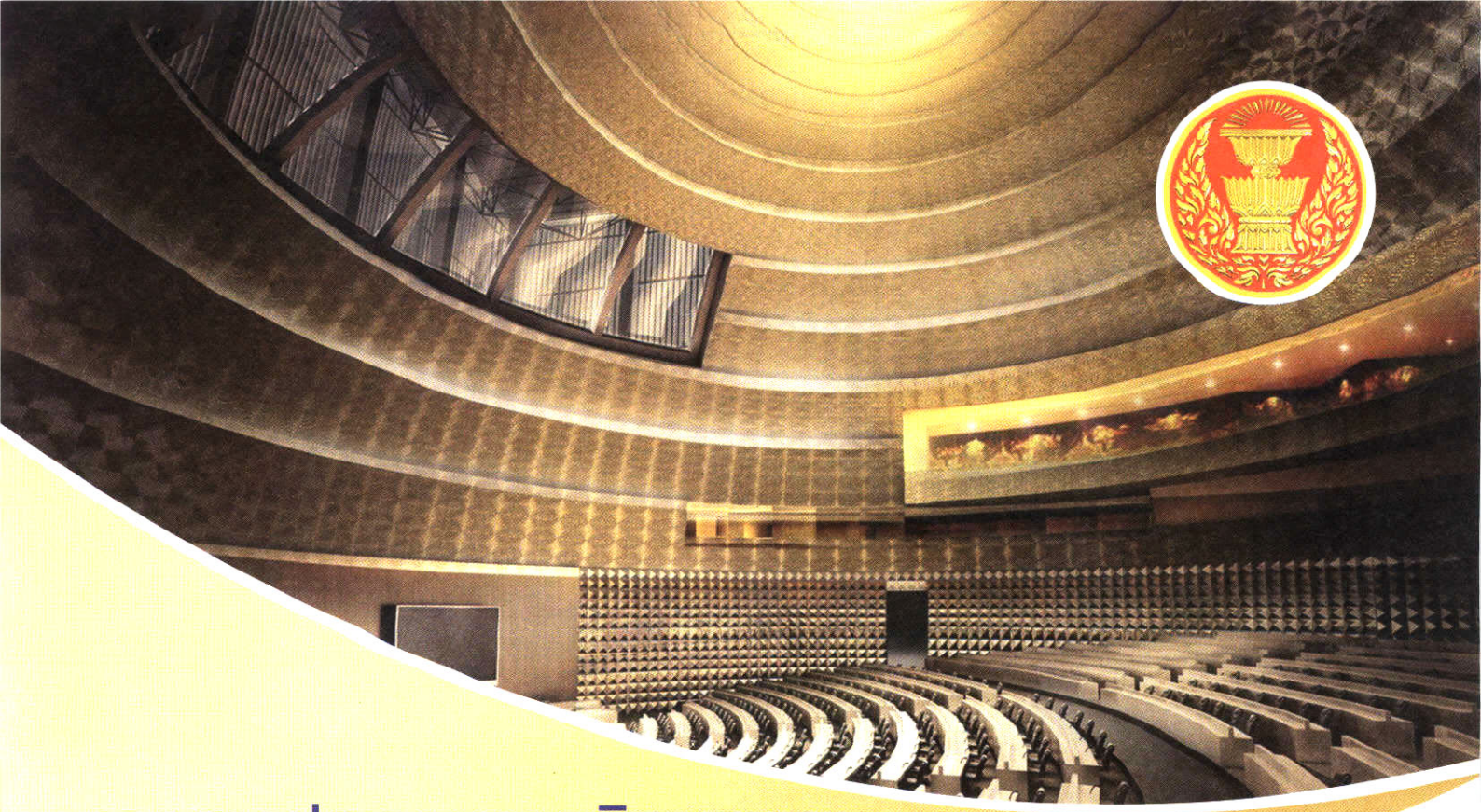

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....

และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(เกี่ยวกับการสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ)

อ.พ. 5/2565 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

อ.พ. 5/2565
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

เอกสารเพิ่มเติม

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ **ร่างพระราชบัญญัติ** ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมาธิการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมาณิช อินทฉิม	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นางมาลินี คงรื่น	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายวิชาญ ทรายอ่อน	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
นายณัฐพล ยิ่งกล้า	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นายสุเมฆ จีรชัยสิริ	นิติกรปฏิบัติการ
นายเปรม ถาวรประภาสวัสดิ์	วิทยากรปฏิบัติการ
นางมัลลิกา สมบัติศิริ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวเมษณีญา สวนทรัพย์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางเสาวภา วาสนา	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวพรพรรณ เสวกวิหารี	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

มิถุนายน 2565

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การสมรสเป็นการก่อตั้งสถาบันครอบครัวทางสังคมอันเป็นมูลฐานเก่าแก่ในการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ซึ่งเรียกว่า “สถาบันครอบครัว” ในต่างประเทศมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น มีการรับรองไว้ในพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ได้แก่ การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right-UDHR) ภาคีกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights-ICESCR) รวมทั้งได้รับการรับรอง “หลักการยอกยาการ์ตาว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ค.ศ. 2006” ได้กำหนดสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวไว้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐในการกำหนดกฎหมายที่ให้สิทธิในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือสิทธิในการเข้าถึงการรับบริการอนามัยเจริญพันธุ์อย่างเท่าเทียมกับคู่สมรสชายและหญิง และเมื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สิทธิในการสมรสจึงไม่อาจพิจารณาเพศของมนุษย์โดยใช้สรีระเป็นเกณฑ์ ส่งผลต่อการรับรองสิทธิและสถานะของบุคคลตามกฎหมายที่ยึดตามเพศสภาพเพียงประการเดียว โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรู้สึก ความปรารถนารสนิยม หรือความแตกต่างภายในสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล

การเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ มี 4 ฉบับ คือ 1) ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ 2) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ 3) ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และ 4) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ โดยพระราชบัญญัติทั้ง 4 ฉบับ มีเหตุผลทำนองเดียวกัน คือ มีกฎหมายเพื่อรองรับความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่

1. ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ
2. ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

กลุ่มที่ 2 ได้แก่

1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ
2. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ซึ่งในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ปีที่ 3 ครั้งที่ 30 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และลงมติอนุมัติตามที่คณะรัฐมนตรีขอรับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณาก่อนรับหลักการ โดยให้รอการพิจารณาไว้ภายในกำหนดเวลา 60 วัน ตามข้อบังคับฯ ข้อ 118 และคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร 0503/8575 ลว 31 มีนาคม 2565 ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวคืนมายังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป

สำหรับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ที่นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ มีความแตกต่างกับฉบับที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี บางประการ เช่น คำนิยาม “คู่ชีวิต” การกำหนดผู้รักษาการเพิ่มเติมจาก 3 กระทรวง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย อีก 1 กระทรวง และเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตจาก 12 กรณี เหลือ 11 กรณี โดยตัดกรณีคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจกระทำหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ได้ตลอดกาล เป็นต้น

ส่วนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดให้ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1452) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าในกรณีที่สามีหรือภรรยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องฉันคู่ชีวิต หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1516 (1)) และเพิ่มเหตุที่ทำให้สิทธิค่าเลี้ยงชีพหมดไป ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพจดทะเบียนคู่ชีวิต (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1528) ซึ่งแตกต่างกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ มีสาระสำคัญในการกำหนดให้ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันสามารถหมั้นสมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ตัดคำว่า “สามีและภริยา” และให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทน ให้คู่สมรสมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น การจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน การสิ้นสุดการสมรส การหย่า เป็นต้น และให้รับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ สิทธิและเงื่อนไขในการรับมรดก เพื่อให้เหมาะสมแก่กาลสมัย ความเจริญทางสังคมส่งเสริมสิทธิพลเมืองด้านสิทธิมนุษยธรรม ขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร		ก
ส่วนที่ 1	- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
	- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-2
	- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-3
	- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-6
	- ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กับ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-9
	- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-28
	- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-29
	- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-31
	- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-32
	- ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-47

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์ 2-1

ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา 3-1

1) นิยามศัพท์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ 3-1

2) ปัญหาการจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศทางเลือกในประเทศไทย 3-3

3) ประเทศที่กฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน 3-6

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3-8

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล
ของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส สมควรมีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวโดยมีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการเลิกการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล
ของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต

เหตุผล

โดยที่สถานการณ์ด้านครอบครัวในปัจจุบันมีความซับซ้อนและหลากหลายของระดับและลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ให้มีเพียงรูปแบบเดียว คือคู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีระดับและลักษณะความสัมพันธ์ที่หลากหลาย สมควรมีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์รูปแบบอื่นโดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบคู่ชีวิต การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของบุคคลทุกเพศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

---

1. วันใช้บังคับของกฎหมาย

กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

2. บทนิยาม

กำหนดนิยามคำว่า "คู่ชีวิต" ให้หมายความว่า บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดและได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามร่างพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดนิยามคำว่า "ศาล" เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงในร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 3)

3. ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 4)

4. ผู้รักษาการตามกฎหมาย

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 5)

5. การจดทะเบียนคู่ชีวิต

การทำสัญญาว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิตไม่สามารถนำมาฟ้องร้องให้บังคับกันได้ เงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิต การดำเนินการทางทะเบียน การให้ความยินยอมกรณีที่ผู้เยาว์จะจดทะเบียนคู่ชีวิต และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา 6-ร่างมาตรา 14)

6. การเป็นคู่ชีวิต

กำหนดหลักการทั่วไปให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลมในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในร่างพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งกำหนดผลของการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะ ภูมิลำเนาของคู่ชีวิต การร้องขอให้ศาลสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ สิทธิและสถานะ

ของคู่ชีวิตในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ การไม่ให้ถอนคืนการให้ในการจดทะเบียนคู่ชีวิต และการจัดการแทนผู้เสียหาย และการดำเนินคดีต่างผู้ตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เป็นบทบัญญัติในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส (ร่างมาตรา 15-ร่างมาตรา 21)

7. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต

คู่ชีวิตมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน หากไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ ให้สามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้อยู่ต่างหากกันได้ (ร่างมาตรา 22-ร่างมาตรา 23)

8. ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต

ระบบทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตมีลักษณะเช่นเดียวกับคู่สมรส โดยแบ่งออกเป็นทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตและสินส่วนตัว (ร่างมาตรา 24-ร่างมาตรา 27)

9. ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต

กำหนดเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะ ได้แก่ การจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องสัญชาติ ความสามารถบุคคล การเป็นญาติ การมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่แล้ว และการไม่ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนคู่ชีวิต โดยต้องมีคำพิพากษาเท่านั้นที่จะแสดงว่าผลของการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะ เว้นแต่การเป็นโมฆะเนื่องจากการจดทะเบียนคู่ชีวิตในขณะที่มีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่แล้ว ซึ่งบุคคลผู้มีส่วนได้เสียอาจกล่าวอ้างขึ้นหรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้ ทั้งนี้ ได้กำหนดบทคุ้มครองบุคคลผู้สุจริตในการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะด้วยเหตุฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องสัญชาติไว้ด้วย (ร่างมาตรา 28-ร่างมาตรา 31)

10. การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต

การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลงด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆียะหรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต โดยเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆียะ ได้แก่ การฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องอายุ ความสำคัญผิดในตัวบุคคลการฉ้อฉล การข่มขู่ การที่ผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอม ส่วนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตอาจกระทำได้โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือโดยการฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต ซึ่งได้กำหนดเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไว้ในทำนองเดียวกันกับเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีการเพิ่มเติมเหตุบางกรณีที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ได้แก่ การกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ (ร่างมาตรา 32-ร่างมาตรา 36)

11. บุตรบุญธรรม

กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลม เว้นแต่บทบัญญัติบางประการที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะในร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

(ก) การให้ความยินยอมของคู่ชีวิตของผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม

(ข) การจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย

(ค) การกำหนดอำนาจของนายทะเบียนในการรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เพื่อความชัดเจนว่าอำนาจของนายทะเบียนมิได้จำกัดเฉพาะการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น

(ง) การไม่ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมใช้สิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมตามมาตรา 1598/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่บุตรบุญธรรมนั้นมีคู่ชีวิต

(จ) การยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม (ร่างมาตรา 39-ร่างมาตรา 44)

12. มรดก

กำหนดให้คู่ชีวิตมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก และให้นำบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่คู่สมรสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม ได้แก่ ข้อยกเว้นการถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร กรณีเป็นผู้ที่รู้ว่าคู่สมรสของตนฆ่าเจ้ามรดก คู่สมรสของผู้ปกครองห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม และคู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม (ร่างมาตรา 45-ร่างมาตรา 46)

สาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....
(นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. วันใช้บังคับของกฎหมาย

กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

2. บทนิยาม

กำหนดนิยามคำว่า "คู่ชีวิต" ให้หมายความว่า บุคคลสองคนที่มีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย ซึ่งได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดนิยามคำว่า "ศาล" และ "นายทะเบียน" เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงในร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 3)

3. ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 4)

4. ผู้รักษาการตามกฎหมาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 5)

5. การจดทะเบียนคู่ชีวิต

การทำสัญญาว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิตและข้อตกลงว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อผิดสัญญาจะจดทะเบียนคู่ชีวิตตกเป็นโมฆะ เงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิต การดำเนินการทางทะเบียน การให้ความยินยอมกรณีที่ผู้เยาว์จะจดทะเบียนคู่ชีวิต และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (ร่างมาตรา 6-ร่างมาตรา 14)

6. การเป็นคู่ชีวิต

กำหนดหลักการทั่วไปให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลมในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในร่างพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งกำหนดผลของการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะ ภูมิลำเนาของคู่ชีวิต การร้องขอให้ศาลสั่ง

หรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ สิทธิและสถานะของคู่ชีวิตในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ การไม่ให้ถอนคืนการให้ในการจดทะเบียนคู่ชีวิต และการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีต่างผู้ตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้เป็นบทบัญญัติในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส (ร่างมาตรา 15-ร่างมาตรา 20)

7. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต

คู่ชีวิตมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน หากไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ ให้สามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้อยู่ต่างหากกันได้ (ร่างมาตรา 21-ร่างมาตรา 22)

8. ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต

ระบบทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตมีลักษณะเช่นเดียวกับคู่สมรส โดยแบ่งออกเป็นทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตและสินส่วนตัว (ร่างมาตรา 23-ร่างมาตรา 26)

9. ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต

กำหนดเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะ ได้แก่ การจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องสัญชาติ ความสามารถบุคคล การเป็นญาติ การมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่แล้ว และการไม่ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนคู่ชีวิต โดยต้องมีคำพิพากษาเท่านั้นที่จะแสดงว่าผลของการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้ ทั้งนี้ ได้กำหนดบทคุ้มครองบุคคลผู้สุจริตในการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะด้วยเหตุฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือเรื่องสัญชาติไว้ด้วย (ร่างมาตรา 27-ร่างมาตรา 29)

10. การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต

การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆียะหรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต โดยเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆียะ ได้แก่ การฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องอายุ ความสำคัญผิดในตัวบุคคล การฉ้อฉล การข่มขู่ การที่ผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอม ส่วนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตอาจกระทำได้โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยการฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต ซึ่งได้กำหนดเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไว้ในทำนองเดียวกันกับเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีการเพิ่มเติมเหตุบางกรณีที่แตกต่างไปจากเหตุในการฟ้องหย่า (ร่างมาตรา 30-ร่างมาตรา 34)

11. บุตรบุญธรรม

กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลม เว้นแต่บทบัญญัติบางประการที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะในร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

(ก) การให้ความยินยอมของคู่ชีวิตของผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม

(ข) การจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย

(ค) การกำหนดอำนาจของนายทะเบียนในการรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เพื่อความชัดเจนว่าอำนาจของนายทะเบียนมิได้จำกัดเฉพาะการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น

(ง) การไม่ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมใช้สิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมตามมาตรา 1598/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่บุตรบุญธรรมนั้นมีคู่ชีวิต

(จ) การยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม (ร่างมาตรา 37-ร่างมาตรา 42)

12. มรดก

กำหนดให้คู่ชีวิตมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก และให้นำบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่คู่สมรสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม ได้แก่ ข้อยกเว้นการถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรกรณีเป็นผู้ที่รู้ว่าคู่สมรสของตนฆ่าเจ้ามรดก คู่สมรสของผู้ปกครองห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม และคู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม (ร่างมาตรา 43-ร่างมาตรา 44)

ตารางเปรียบเทียบ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ร่าง พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... --- .... โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต .... **มาตรา 1** พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....” **มาตรา 2** พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	ร่าง พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... --- .... โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต .... **มาตรา 1** พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ....” **มาตรา 2** พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้	**มาตรา 3** ในพระราชบัญญัตินี้
"คู่ชีวิต" หมายความว่า บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดและได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้	"คู่ชีวิต" หมายความว่า บุคคลสองคน<u>ที่มีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทยซึ่ง</u>ได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้
	"นายทะเบียน" หมายความว่า นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว
"ศาล" หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว	"ศาล" หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
มาตรา 4 ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้	**มาตรา 4** ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้
มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน	**มาตรา 5** ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม <u>และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์</u>รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้	กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หมวด 1 **การจดทะเบียนคู่ชีวิต**	**หมวด 1** **<u>บททั่วไป</u>**
มาตรา 6 สัญญาที่มีข้อตกลงกันว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิตไม่เป็นเหตุที่จะร้องขอให้ศาลบังคับให้จดทะเบียนคู่ชีวิตได้ ถ้าได้มีข้อตกลงกันไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับในเมื่อผิดสัญญาตามวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ	**มาตรา 6** สัญญาที่มีข้อตกลงกันว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิต หรือมีข้อตกลงกันไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อผิดสัญญาจะจดทะเบียนคู่ชีวิต ให้สัญญาและข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ
มาตรา 7 การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์	**มาตรา 7** การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์
มาตรา 8 การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองมีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย	
มาตรา 9 การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะกระทำมิได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นคนวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (2) บุคคลทั้งสองคนเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (3) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ก่อนแล้ว	**มาตรา 8** ห้ามมิให้จดทะเบียนคู่ชีวิต ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นคนวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (2) บุคคลทั้งสองคนเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ความเป็นญาติดังกล่าวให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (3) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ก่อนแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 10 ให้นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวเป็นนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ มีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนคู่ชีวิต การรับจดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอม การบันทึกความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต การบันทึกการเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา และการบันทึกการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้ทำที่สำนักทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว แต่ในการจดทะเบียนคู่ชีวิต จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ ให้กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว มีหน้าที่รับจดทะเบียนและบันทึกการใดเกี่ยวรับคู่ชีวิตที่มีขึ้นนอกราชอาณาจักร และเมื่อได้ทำการจดทะเบียนหรือบันทึกแล้ว ให้ส่งข้อมูลไปยังกระทรวงมหาดไทยด้วย การขอจดทะเบียน การรับจดทะเบียน และการบันทึกรายการในทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง	**มาตรา 9** ให้นายทะเบียนมีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนคู่ชีวิต การรับจดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอม การบันทึกความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต การบันทึกการเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา และการบันทึกการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา และการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือมรดกของคู่ชีวิต การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้ทำที่สำนักทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว แต่ในการจดทะเบียนคู่ชีวิตจะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ **มาตรา 10** ให้กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว มีหน้าที่รับจดทะเบียนและบันทึกการใดเกี่ยวกับคู่ชีวิตที่มีขึ้นนอกราชอาณาจักร และเมื่อได้ทำการจดทะเบียนหรือบันทึกแล้วให้ส่งข้อมูลไปยังกระทรวงมหาดไทยด้วย การขอจดทะเบียน การรับจดทะเบียน และการบันทึกรายการในทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	หมวด 2 **การเป็นคู่ชีวิต**
มาตรา 11 การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายยินยอมเป็นคู่ชีวิตกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย	**มาตรา 11** การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายยินยอมเป็นคู่ชีวิตกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย
มาตรา 12 ในกรณีที่ผู้เยาว์จะจดทะเบียนคู่ชีวิต ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้ (1) บิดาและมารดา ในกรณีที่มีทั้งบิดามารดา (2) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้ (3) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม (4) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (1) (2) และ (3) หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง ถ้าไม่มีผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้จดทะเบียนคู่ชีวิต	**มาตรา 12** ในกรณีที่ผู้เยาว์จะจดทะเบียนคู่ชีวิต ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้ (1) บิดาและมารดา ในกรณีที่มีทั้งบิดามารดา (2) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้ (3) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม (4) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (1) (2) และ (3) หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง ถ้าไม่มีผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้จดทะเบียนคู่ชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 13 การให้ความยินยอมให้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามมาตรา 12 จะกระทำได้แต่โดย (1) ลงลายมือชื่อในทะเบียนขณะจดทะเบียนคู่ชีวิต (2) ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอมโดยระบุชื่อผู้ซึ่งจะจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม (3) ถ้ามีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนก็ได้ ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง เมื่อให้แล้วถอนไม่ได้	**มาตรา 13** การให้ความยินยอมให้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามมาตรา 12 จะกระทำได้แต่โดย (1) ลงลายมือชื่อในทะเบียนขณะจดทะเบียนคู่ชีวิต (2) ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอมโดยระบุชื่อผู้ซึ่งจะจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม (3) ถ้ามีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนก็ได้ ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง เมื่อให้แล้วถอนไม่ได้
มาตรา 14 เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องในการบันทึกสถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการสมรสของบุคคล ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวและข้อมูลทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ สถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร	**มาตรา 14** เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องในการบันทึกสถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการสมรสของบุคคล ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวและข้อมูลทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ สถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หมวด 2 **การเป็นคู่ชีวิต** **ส่วนที่ 1** **บททั่วไป**	
มาตรา 15 นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม	**มาตรา 15** นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม
มาตรา 16 ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อจดทะเบียนคู่ชีวิต หากการจดทะเบียนคู่ชีวิตนั้นได้ทำตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้	**มาตรา 16** ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อจดทะเบียนคู่ชีวิต หากการจดทะเบียนคู่ชีวิตนั้นได้ทำตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
มาตรา 17 ภูมิลำเนาของคู่ชีวิต ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เว้นแต่คู่ชีวิตฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน	**มาตรา 17** ภูมิลำเนาของคู่ชีวิต ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เว้นแต่คู่ชีวิตฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน
มาตรา 18 คู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา 28 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	**มาตรา 18** คู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา 28 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 19 ในกรณีที่คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ตามมาตรา 48 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของคู่ชีวิตผู้ไม่อยู่ ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและสถานะเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา 53 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	**มาตรา 19** ในกรณีที่คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ตามมาตรา 48 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของคู่ชีวิตผู้ไม่อยู่ ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและสถานะเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา 53 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 20 การให้ในการจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิตจะถอนคืนเพราะเหตุเนรคุณไม่ได้	การให้<u>ทรัพย์สินหรือสิทธิใด ๆ</u> ในการจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิตจะถอนคืนเพราะเหตุเนรคุณไม่ได้
มาตรา 21 คู่ชีวิตมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา 3 และมาตรา 5 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	**มาตรา 20** คู่ชีวิตมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา 3 และมาตรา 5 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ส่วนที่ 2 **ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต**	**<u>หมวดที่ 3</u>** **ความสัมพันธ์<u>และทรัพย์สิน</u>ระหว่างคู่ชีวิต**
มาตรา 22 คู่ชีวิตต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน	**มาตรา 21** คู่ชีวิตต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน
มาตรา 23 ในกรณีที่คู่ชีวิตไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุก	**มาตรา 22** ในกรณีที่คู่ชีวิตไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุก

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อย่างมาก คู่ชีวิตฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้	อย่างมาก คู่ชีวิตฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้
ส่วนที่ 3 **ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต**	
มาตรา 24 ถ้าคู่ชีวิตมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนการจดทะเบียนคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิตในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในส่วนนี้	**มาตรา 23** ถ้าคู่ชีวิตมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนการจดทะเบียนคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิตในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้
มาตรา 25 ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต	**มาตรา 24** ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต
มาตรา 26 สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้ (1) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนการเป็นคู่ชีวิต (2) ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	**มาตรา 25** สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้ (1) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนการเป็นคู่ชีวิต (2) ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(3) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสน่หา	(3) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสน่หา
มาตรา 27 ทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้ (1) ทรัพย์สินที่คู่ชีวิตได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิต (2) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต (3) ทรัพย์สินที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างใดเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตหรือมิใช่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต	**มาตรา 26** ทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้ (1) ทรัพย์สินที่คู่ชีวิตได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิต (2) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต (3) ทรัพย์สินที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างใดเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตหรือมิใช่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต
ส่วนที่ 4 **ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต**	**<u>หมวด 4</u>** **ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต**
มาตรา 28 การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้	**มาตรา 27** การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้
มาตรา 29 การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา 8 มาตรา 9 หรือมาตรา 11 เป็นโมฆะ	**มาตรา 28** การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืน<u>มาตรา 7 มาตรา 8</u> หรือมาตรา 11 เป็นโมฆะ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 30 คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา 8 มาตรา 9 (1) หรือ (2) หรือมาตรา 11 เป็นโมฆะ คู่ชีวิต บิดามารดา หรือผู้สืบสันดานของคู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้อัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลก็ได้ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 9 (3) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตใดเป็นโมฆะ ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนคู่ชีวิต	คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืน<u>มาตรา 7 มาตรา 8</u> หรือมาตรา 11 เป็นโมฆะ คู่ชีวิต บิดามารดา หรือผู้สืบสันดานของคู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่า การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้อัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลก็ได้ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน<u>มาตรา 8 (3)</u> บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตใดเป็นโมฆะ ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนคู่ชีวิต
มาตรา 31 การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 8 ไม่ทำให้ฝ่ายที่จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ ในกรณีที่การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 8 ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริต ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตของตนเป็นโมฆะ แล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้	**มาตรา 29** การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะ<u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มีสัญชาติไทย</u> ไม่ทำให้ฝ่ายที่จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ ในกรณีที่การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน<u>ตามวรรคหนึ่ง</u> ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริต ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตของตนเป็นโมฆะ แล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสองมีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด	นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสองมีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด
ส่วนที่ 5 **การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต**	**หมวด 5** **การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต**
มาตรา 32 การเป็นคู่ชีวิตย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต	**มาตรา 30** การเป็นคู่ชีวิตย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต
มาตรา 33 การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆียะสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิต เพราะเหตุว่าเป็นโมฆียะมีเฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้ (1) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา 7 (2) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ได้กระทำไปโดยคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งสำคัญผิดในตัวคู่ชีวิต (3) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกกลฉ้อฉลอันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลนั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต เว้นแต่กลฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สามโดยคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย	**มาตรา 31** การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆียะสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิต เพราะเหตุว่าเป็นโมฆียะมีเฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้ (1) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา 7 (2) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ได้กระทำไปโดยคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งสำคัญผิดในตัวคู่ชีวิต (3) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกกลฉ้อฉลอันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลนั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต เว้นแต่กลฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สามโดยคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(4) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกข่มขู่อันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่นั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต (5) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้เยาว์ที่มิได้รับความยินยอมของบุคคลในมาตรา 12	(4) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกข่มขู่อันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่นั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต (5) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้เยาว์ที่มิได้รับความยินยอมของบุคคลในมาตรา 12
มาตรา 34 การเลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล	**มาตรา 32** การเลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล
มาตรา 35 การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่ชีวิตได้จดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นแล้ว	**มาตรา 33** การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่ชีวิตได้จดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิต
มาตรา 36 เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต มีดังต่อไปนี้ (1) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่ชีวิตหรือฉันภริยาหรือสามี ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (2) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้น	**มาตรา 34** เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต มีดังต่อไปนี้ (1) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่ชีวิตหรือฉันภริยาหรือสามี อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (2) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญา หรือไม่ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้น (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่ชีวิตของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ (3) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (4) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (5) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่ชีวิตกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (6) คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (7) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่ชีวิตของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ (3) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (4) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (5) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่ชีวิตกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (6) คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ (7) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(8) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นคู่ชีวิตกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	(8) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นคู่ชีวิตกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้
(9) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	(9) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตต่อไปไม่ได้อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้
(10) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	(10) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้
(11) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	(11) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้
(12) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจกระทำหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้	
มาตรา 37 เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตตามมาตรา 36 (1) และ (2) ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไม่ได้	**มาตรา 35** เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตตามมาตรา 34 (1) และ (2) ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไม่ได้

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตตามมาตรา 36 (12) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไม่ได้ ในกรณีฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 36 (10) ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่ชีวิตอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อย หรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตก็ได้	ในกรณีฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตาม<u>มาตรา 34 (10)</u> ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่ชีวิตอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตก็ได้
มาตรา 38 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างบุคคลซึ่งเป็นคู่ชีวิต ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง	**มาตรา 36** อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างบุคคลซึ่งเป็นคู่ชีวิต ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง
หมวด 3 **บุตรบุญธรรม**	**<u>หมวด 6</u>** **บุตรบุญธรรม**
มาตรา 39 นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตและบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม	**มาตรา 37** นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตและบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม
มาตรา 40 ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าได้จดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุคคลอื่น ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งก่อน ในกรณีที่คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้ หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือ	**มาตรา 38** ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าได้จดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุคคลอื่น ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งก่อน ในกรณีที่คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้ หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายนั้น	ถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายนั้น
มาตรา 41 คู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งจะจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วยก็ได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายที่เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมอยู่แล้ว และมิให้นำมาตรา 1598/21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ	**มาตรา 39** คู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งจะจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วยก็ได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายที่เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมอยู่แล้ว และมิให้นำมาตรา 1598/21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ
มาตรา 42 การรับบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตซึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหมวดนี้และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวได้	**มาตรา 40** การรับบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตซึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหมวดนี้และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวได้
มาตรา 43 ให้นำความในมาตรา 1598/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรส มาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม	**มาตรา 41** ให้นำความในมาตรา 1598/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรสมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม
มาตรา 44 การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม	**มาตรา 42** การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หมวด 4 มรดก	หมวด 7 มรดก
มาตรา 45 เมื่อคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก	**มาตรา 43** เมื่อคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก
มาตรา 46 ให้นำความในมาตรา 1606 มาตรา 1652 และมาตรา 1653 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรส มาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม	**มาตรา 44** ให้นำความในมาตรา 1606 มาตรา 1652 และมาตรา 1653 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรสมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย 1. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนคู่ชีวิตนอกสำนักทะเบียน รายการละ 1,000 บาท 2. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนคู่ชีวิต ณ สถานที่จดทะเบียนซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น รายการละ 500 บาท 3. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนคู่ชีวิตนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล รายการละ 100 บาท 4. ค่าธรรมเนียมการคัดและรับรองสำเนาทะเบียนคู่ชีวิต รายการละ 100 บาท 5. ค่าใช้จ่ายสำหรับค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนในกรณีการจดทะเบียนคู่ชีวิตนอกสำนักทะเบียน ครั้งละ 1,000 บาท	

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1452)

2. เพิ่มเหตุฟ้องหย่าในกรณีที่สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่ชีวิต หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1516 (1))

3. เพิ่มเหตุที่ทำให้สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพหมดไปกรณีที่คู่สมรสฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพจดทะเบียนคู่ชีวิต (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1528)

เหตุผล

โดยที่กฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิตได้กำหนดให้บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดสามารถจดทะเบียนคู่ชีวิตได้ โดยมีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

<u>หลักการ</u>

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 1 และหมวด 2 (มาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา1458 และมาตรา 1460)

2. หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยัง กำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 2 บุคคล ส่วนที่ 3 ภูมิลำเนา (มาตรา 43) และลักษณะ 6 อายุความ หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา 193/22) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 3 (มาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463)

4. หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

5. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 4 (มาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493

6. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 5-6 (มาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1508 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 และมาตรา 1533) และแก้ไข ลักษณะ 2 หมวด 3 ความปกครอง (มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 และ ลักษณะ 3 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา 1598/38)

7. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติม 1598/42)

8. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่ฆ่าคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา 1606 (3))

9. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา 1625 (1) และมาตรา 1628)

<u>เหตุผล</u>

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้การรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

---

1. วันใช้บังคับของกฎหมาย

กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งสอดคล้องกับวันใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (ร่างมาตรา 2)

2. ข้อห้ามจดทะเบียนซ้อน

กำหนดให้ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้ (ร่างมาตรา 3 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1452)

3. แก้ไขเพิ่มเติมเหตุฟ้องหย่า

เพิ่มเหตุฟ้องหย่าในกรณีที่สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่ชีวิต หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนเป็นอาจิณ (ร่างมาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1516 (1))

4. การสิ้นสุดของสิทธิได้รับค่าเลี้ยงชีพของคู่สมรส

เพิ่มเหตุที่ทำให้สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพหมดไปในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพจดทะเบียนคู่ชีวิต (ร่างมาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1528)

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...." (ร่างมาตรา 1)

2. วันใช้บังคับ

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. แก้ไขเพิ่มเติมภูมิลำเนาของคู่สมรส

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่คู่สมรสอยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใด ได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน" (ร่างมาตรา 3)

4. แก้ไขเพิ่มเติมอายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง" (ร่างมาตรา 4)

5. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการหมั้นและการสมรสในมาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา1458 และมาตรา 1460

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง ของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว"

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย"

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น

(2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

(3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนผู้ที่รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจได้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้"

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น"

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้รับผู้หมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น"

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น"

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1445 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี"

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1446 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น"

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว"

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้"

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ"

มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่"

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1452 บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้"

มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย"

มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1460 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว" (ร่างมาตรา 5-ร่างมาตรา 20)

6. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 3 "ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา" เป็น "ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส"

มาตรา 21 ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน

"หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส" (ร่างมาตรา 21)

7. แก้ไขเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในมาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1461 คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน"

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1462 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1462 ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้"

มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้" (ร่างมาตรา 22-ร่างมาตรา 24)

8. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 4 "ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา" เป็น "ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส"

มาตรา 25 ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน

"หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส" (ร่างมาตรา 25)

9. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันในมาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรสความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้"

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต"

มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส"

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้"

มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(4) ให้กู้ยืมเงิน

(5) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(6) ประนีประนอมยอมความ

(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย

(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง"

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1476/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1476/1 คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส"

มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1477 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1477 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน"

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ"

มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้"

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1482 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาดอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้"

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1483 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1483 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็น ได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้"

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1484 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

(1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด

(2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

(3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหายนะให้แก่สินสมรส”

มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1485 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1486 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสิทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียม ที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1488 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1488 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้นั้นด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้นั้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย"

มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(1) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ

(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน"

มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1491 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1491 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น"

มาตรา 46 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1492 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือ มาตรา 1598/17 วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง"

มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม"

มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1493 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน" (ร่างมาตรา 26-ร่างมาตรา 48)

10. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส ความปกครอง และค่าอุปการะเลี้ยงดู ในมาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1508 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 มาตรา 1533 มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 และมาตรา 1598/38

มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส"

มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าวไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง"

มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส"

มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถบุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย"

มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว"

มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส ประพฤติชู้ หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่อาจมีเพศสัมพันธ์ได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้"

มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณีได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้"

มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด"

มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด"

มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤติชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤติชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้"

มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร"

มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยการคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้นมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า"

มาตรา 61 ให้ยกเลิกความมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน"

มาตรา 62 ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)

มาตรา 63 ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1598/17 ในกรณีศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้"

มาตรา 64 ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร นั้นย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี" (ร่างมาตรา 49-ร่างมาตรา 64)

11. กำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณี

มาตรา 65 ให้ความเพิ่มเติมต่อไปนี้ เป็นมาตรา 1598/42 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

"มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามี ภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ในกรณีที่ต่างฝ่ายต่างมีบุตรก่อนที่คู่สมรสนั้น ได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง" (ร่างมาตรา 65)

12. กำหนดให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่ฆ่าคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก

มาตรา 66 ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็น คู่สมรส หรือ ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง" (ร่างมาตรา 66)

13. กำหนดเรื่องการคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่

มาตรา 67 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเพิ่มให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น" (ร่างมาตรา 67)

14. กำหนดให้คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต

มาตรา 68 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน" (ร่างมาตรา 68)

15. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 69 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (ร่างมาตรา 69)

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ---------- .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ---------- .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ....

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."	**มาตรา 1** พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."
	มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	**มาตรา 2** พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
		มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 43 ภูมิลำเนาของสามีและภริยาได้แก่ถิ่นที่อยู่ที่สามีและภริยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา เว้นแต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน		"มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่ที่คู่สมรสอยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใด ได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน"
		มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง		"มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง"
		มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง ของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว การหมั้นที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติวรรคหนึ่งเป็นโมฆะ		"มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว"
		มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น		"มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้ ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม		เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้ ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม” **มาตรา 7** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย		"มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย" **มาตรา 8** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้ (1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น (2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร (3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส		"มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้ (1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น (2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร (3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้		ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนผู้ที่รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจได้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”
		มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย		“มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”
		มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย		"มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น"
		มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย		"มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น"
		มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1445 ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน		"มาตรา 1445 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
โดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี		ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี” **มาตรา 13** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1446 ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น		“มาตรา 1446 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”
มาตรา 1447/1 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1439 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น		**มาตรา 14** ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน)
สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1444 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำ		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้บอกเลิกสัญญาหมั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันกระทำการดังกล่าว สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้		“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว” **มาตรา 15** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้” **มาตรา 16** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ		“มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”
		มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1450 ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่		“มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”
	มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	**มาตรา 18** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1452 ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้	“มาตรา 1452 ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”	“มาตรา 1452 <u>บุคคลใดบุคคลหนึ่ง</u> จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย		**มาตรา 19** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย"
มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับ		**มาตรา 20** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1460 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับถ้าหากจะมีการสมรสในวันแสดงเจตนาขอทำการสมรส การสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆะ		นับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”
หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา		**มาตรา 21** ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน “หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”
มาตรา 1461 สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกัน ฉันสามีภริยา สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน		**มาตรา 22** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1461 คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1462 ในกรณีที่สามีภริยาไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามีหรือภริยาฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้		**มาตรา 23** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1462 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1462 ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้" **มาตรา 24** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้		“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”
หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา		**มาตรา 25** ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน “หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”
มาตรา 1465 ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ		**มาตรา 26** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรสความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส		**มาตรา 27** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต" **มาตรา 28** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้		**มาตรา 29** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้"
มาตรา 1476 สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้		**มาตรา 30** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือรับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (4) ให้กู้ยืมเงิน (5) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา (6) ประนีประนอมยอมความ (7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย (8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง สามีหรือภริยาจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง		(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (4) ให้กู้ยืมเงิน (5) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา (6) ประนีประนอมยอมความ (7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย (8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง” **มาตรา 31** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1476/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1476/1 สามีและภริยาจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส ในกรณีที่สัญญาก่อนสมรสระบุการจัดการสินสมรสไว้แต่เพียงบางส่วนของมาตรา 1476 การจัดการสินสมรสนอกจากที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามมาตรา 1476		เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1476/1 คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”
มาตรา 1477 สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส		**มาตรา 32** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1477 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1477 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชนแก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน		การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”
		มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1479 การใดที่สามีหรือภริยากระทำซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ		“มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”
		มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1481 สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้		“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1482 ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย ถ้าสามีหรือภริยาจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้		**มาตรา 35** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1482 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้" **มาตรา 36** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1483 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1483 ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีหรือภริยาจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้		กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1483 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็น ได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้"
มาตรา 1484 ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง (3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส		**มาตรา 37** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1484 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง (3) มีหนี้สินล้นพนตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหายนะให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้ ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ		(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหายนะให้แก่สินสมรส”
มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา		**มาตรา 38** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 1482 มาตรา 1483

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ มาตรา 1485 สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า		หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้” **มาตรา 39** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1485 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า” **มาตรา 40** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1486 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส		"มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส"
		มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสิทธิระหว่างสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยา		"มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสิทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรส

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล		ฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียม ที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล” **มาตรา 42** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1488 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1488 ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้นั้นด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น		“มาตรา 1488 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้นั้นด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”
		มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
มาตรา 1489 ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้นั้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย		“มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้นั้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1490 หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้ (1) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ (2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส (3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน (4) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน		**มาตรา 44** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้ (1) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ (2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส (3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน (4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1491 ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น		**มาตรา 45** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1491 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1491 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น"
มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือมาตรา 1598/17 วรรคสอง แล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยา และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา		**มาตรา 46** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1492 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือ มาตรา 1598/17 วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการเป็น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาฝ่ายละครึ่ง ดอกผลของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกสินสมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้น		หนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง” **มาตรา 47** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
จากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดมีหรือได้มาไม่ว่าก่อนหรือหลังการสมรสรวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหา		ในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม” **มาตรา 48** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1493 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน” **มาตรา 49** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ได้ร่วมกันให้แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรสั่งเป็นประการอื่น เมื่อได้พิเคราะห์ถึงภาระในครอบครัว ภาระในการหาเลี้ยงชีพ และฐานะของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นทั้งปวงแล้ว มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลง		**มาตรา 50** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งละวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่ายฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าวไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะ แล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 มาใช้บังคับโดยอนุโลม สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 มาตรา 1504 การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1448 ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้ ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อหญิงมีครรภ์		**มาตรา 51** ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส มาตรา 1508 การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะคู่สมรสสำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่เฉพาะแต่คู่สมรสที่สำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่เท่านั้นขอเพิกถอนการสมรสได้ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา 29 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย คำสั่งศาลให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลตามวรรคสองไม่กระทบกระเทือนสิทธิการขอ		**มาตรา 52** ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เพิกถอนการสมรสของคู่สมรส แต่คู่สมรสจะต้องใช้สิทธินั้นภายในกำหนดระยะเวลาที่คู่สมรสมีอยู่ ถ้าระยะเวลาดังกล่าวเหลืออยู่ไม่ถึงหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวหรือไม่มีเหลืออยู่เลย ก็ให้ขยายระยะเวลานั้นออกไปได้ให้ครบหกเดือนหรืออีกหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี		
มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว		**มาตรา 53** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว"
	มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	**มาตรา 54** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้ (1) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (3) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยาม	“(1) สามีหรือภรรยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยา หรือสามีหรือฉันคู่ชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้	พาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังนี้ (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส ประพฤติชู้ หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/1) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือนร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/2) สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (5) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้		เหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/2) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(6) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (7) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (8) สามีหรือภริยาผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (9) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (10) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกายทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้		(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าสามีหรือภริยา แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่		(10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่อาจมีเพศสัมพันธ์ได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้” **มาตรา 55** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้ มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอมให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ		การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้” **มาตรา 56** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอมให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1522 ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าสามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด		**มาตรา 57** ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด"
มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับ		**มาตรา 58** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจาก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
การอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้ ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้	**มาตรา 5** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1528 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1528 ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่หรือจดทะเบียนคู่ชีวิต สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป"	ผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤติชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤติชู้ก็ได้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้"
มาตรา 1528 ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยาและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร		**มาตรา 59** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร"
มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาแต่ในระหว่างสามีภริยา (ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า (ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า		**มาตรา 60** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสแต่ในระหว่างคู่สมรส (ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า (ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยการคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน		**มาตรา 61** ให้ยกเลิกความมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสได้ส่วนเท่ากัน"
มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)		**มาตรา 62** ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งแยกสินสมรสได้		**มาตรา 63** ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1598/17 ในกรณีศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”
มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดู		**มาตรา 64** ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร นั้นย่อมเรียก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี		จากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี” **มาตรา 65** ให้ความเพิ่มเติมต่อไปนี้ เป็นมาตรา 1598/42 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้ว แต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎ กระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามี ภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา ในกรณีที่ต่างฝ่ายต่างมีบุตรก่อนที่คู่สมรสนั้น ได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
		รับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”
มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ		**มาตรา 66** ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย		
(2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ		
(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง		“(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือ ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”
(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือ		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น (5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร		
มาตรา 1625 ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้ (1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่ายอันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น		**มาตรา 67** ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่ายอันมีบทบัญญัติเพิ่มเพิ่มให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของผู้ตายให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และ 1638 มาตรา 1628 สามีภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน		**มาตรา 68** ให้ยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน" **มาตรา 69** ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ....

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ภายหลังจากการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 20/2564 กรณีมีผู้ยื่นคำร้องว่า มาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดให้การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อมาตรา 27 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ สรุปความได้ว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ มีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้หลักความเสมอภาคตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของบุคคล กล่าวคือ บุคคลที่มีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเหมือนกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติเหมือนกัน ขณะเดียวกันบุคคลที่มีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญแตกต่างกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน โดยหลักความเสมอภาคของสิทธิในการจัดตั้งครอบครัวเกี่ยวกับเพศของคู่สมรสสามารถดำเนินการได้ โดยบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใหม่ เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนถึงกฎหมายหลักที่ได้วางรากฐานความเป็นสถาบันครอบครัวมาตั้งแต่อดีตกาล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว บัญญัติให้ชายและหญิงเท่านั้นที่มีสิทธิสมรสตามกฎหมาย แม้จะดูเหมือนเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระมีเหตุผลสอดคล้องตามธรรมชาติ (True law is right reason, harmonious (in agreement) with nature) และเป็นไปตามขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของสังคมไทย นัยความหมายของความเสมอภาคระหว่างชายกับหญิงมิใช่การบัญญัติกฎหมายให้ชายเป็นหญิงหรือให้หญิงเป็นชาย เพราะเพศนั้นเป็นการแบ่งแยกมาโดยธรรมชาติ (an act of god) ซึ่งเพศที่ถือกำเนิดมานั้นเลือกไม่ได้ หากจะมีข้อยกเว้นบ้างก็ควรจะแยกออกไปคุ้มครองต่างหากเป็นการเฉพาะ การให้ความเสมอภาคระหว่างชายหญิงจึงมิใช่การให้ถือว่าเหมือนกัน แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับเพศสภาพของบุคคลนั้น ๆ ในการนี้กฎหมายจะต้องรับรู้และแยกเพศชายและหญิงเป็นหลักไว้ก่อน จึงจะให้ความเสมอภาคได้ เช่น หญิงตั้งครรภ์ได้ เห็นได้ว่าสิ่งที่ไม่เหมือนกันจะปฏิบัติให้เหมือนกันไม่ได้ การปฏิบัติให้ถูกต้องสอดคล้องกับวิถีของธรรมชาติจะสร้างความเสมอภาคระหว่างชายหญิงได้ อีกทั้งการไม่กำหนดเพศในการสมรสอาจมีผู้ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มาจดทะเบียนสมรสเพื่อหวังผลประโยชน์ต่าง ๆ ของรัฐ หรือประโยชน์จากการลดหย่อนภาษี อันอาจส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนั้น กรณีที่อ้างว่าไม่ได้รับสิทธิในฐานะคู่สมรส เช่น การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล การได้รับสวัสดิการของคู่สมรส สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิด หรือสิทธิในฐานะทายาทโดยธรรม เห็นว่าเป็นกรณีที่มิได้เกิดจากสถานภาพสมรสโดยตรง แต่เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติจึงสามารถแก้ไขได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ ดังเช่นที่มีการยกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ดังนั้น จึงเห็นว่า มาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บัญญัติขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ สืบสานการดำรงอยู่ของสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สังคมยึดถือ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชายและหญิงตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะความแตกต่างในเรื่องเพศ มิได้เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมความมั่นคงของรัฐและเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 27 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมทั้งได้มีข้อแนะนำว่ารัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสมควรพิจารณาดำเนินการตรากฎหมายเพื่อรับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสมต่อไป

สำหรับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (เกี่ยวกับการสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบสามารถพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กับ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการเดียวกันคือการให้มีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต และมีเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ทำนองเดียวกัน กล่าวคือด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันที่สถาบันครอบครัวพบว่ามีการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิดซึ่งมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างจากคู่สมรส แต่ปรากฏว่าไม่มีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าว การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้จึงรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าว โดยมีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการเลิกคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

สำหรับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการกำหนดให้ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1452) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าในกรณีที่สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่ชีวิต หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1516 (1)) และเพิ่มเหตุที่ทำให้สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพหมดไปในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพจดทะเบียนคู่ชีวิต (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1528) และมีเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยที่กฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิตได้กำหนดให้บุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิด สามารถจะทะเบียนคู่ชีวิตได้ โดยมีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) หรือที่เรียกว่าร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมเป็นร่างกฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 และมาตราที่เกี่ยวข้องในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย พร้อมมีสิทธิในการสมรสไม่ต่างจากคู่สมรสชายหญิง เช่น สิทธิในการหมั้นและสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการใช้นามสกุล สิทธิในการลงนามยินยอมในการรักษาพยาบาล สิทธิในมรดก เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบร่างกฎหมาย ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

กรณีที่ 1 สถานะตามกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) เป็นการตรากฎหมายเฉพาะกำหนดให้คำว่าคู่ชีวิต หมายความว่า บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดและได้จะทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ได้ชี้แจงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฯ ว่า เนื่องจากหลักการเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ชายและหญิงเท่านั้นที่จะสมรสกันได้ แต่ต่อมาเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไปเกิดกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นในสังคมในต่างประเทศจึงมีแนวคิดว่าการกำหนดให้เฉพาะชายและหญิงสมรสกันได้เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกันแก่บุคคลทุกคนในสังคมจนนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศต่าง ๆ สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น เห็นว่า การสมรสเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐควรให้ความเสมอภาคแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงมีความจำเป็นในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้เพื่อรองรับสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกับในต่างประเทศ เช่น การสมรสของบุคคลเพศเดียวกันตามเพศวิถีหรือเพศสภาพที่รัฐพึงดำเนินการให้แก่ประชาชน สำหรับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นการปรับแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “ชายหญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” หรือแก้ไขจากคำว่า “สามีภริยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” เพื่อให้ครอบคลุมถึงบุคคลทุกเพศทุกกลุ่มตามบริบทของสังคม แก้ไขอายุในการสมรสของบุคคลจาก “อายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์” เป็น “อายุสิบแปดปีบริบูรณ์” เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดอายุ “เด็ก” ไว้หมายความถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปีและยังคงอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

กรณีที่ 2 การหมั้นและรับหมั้น

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้กำหนดหลักการในกรณีการหมั้นและรับหมั้นไว้แต่อย่างใด ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแก้ไขจากคำว่า “ชาย” หรือ “หญิง” เป็นคำว่า “ผู้หมั้น” หรือ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้เกิดการเปิดกว้างให้บุคคลใดก็ตามสามารถเป็น “ผู้หมั้น” หรือ “ผู้รับหมั้น” ก็ได้

กรณีที่ 3 การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน

กรณีที่ 4 การเรียกร้องค่าอุปการะ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าอุปการะ

กรณีที่ 5 การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน

กรณีที่ 6 อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญา เช่นเดียวกับสามีหรือภริยา

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญา เช่นเดียวกับสามีหรือภริยา

กรณีที่ 7 การรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน

กรณีที่ 8 การอุ้มบุญ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้กำหนดหลักการในกรณีการอุ้มบุญไว้แต่อย่างใด ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยได้รับรองสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมสำหรับคู่สมรสชายหญิงไว้ในร่างพระราชบัญญัติ โดยกำหนดเพิ่มบทบัญญัติ มาตรา 1598/42 กำหนดให้คู่สมรสผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีความสัมพันธ์ สิทธิ หน้าที่ต่อบุตรบุญธรรมเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้รับรอง สำหรับการมีบุตรโดยอาศัยเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์หรือการอุ้มบุญนั้น ได้มีกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 หรือพระราชบัญญัติอุ้มบุญ ซึ่งปัจจุบันยังมีข้อจำกัดที่กำหนดให้คู่สามีภริยาที่ภริยาไม่อาจตั้งครรภ์ได้เท่านั้นที่จะให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้

กรณีที่ 9 การรับมรดก

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการรับมรดก

กรณีที่ 10 การเป็นผู้อนุบาล/ผู้พิทักษ์ หากอีกฝ่ายเป็นคนไร้ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการเป็นผู้อนุบาล/ผู้พิทักษ์ หากอีกฝ่ายเป็นคนไร้หรือเสมือนไร้ความสามารถ

กรณีที่ 11 การลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาล

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาล

กรณีที่ 12 การจัดการศพ

ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการจัดการศพ

กรณีที่ 13 สิทธิรับสวัสดิการร่วมจากรัฐในฐานะคู่สมรส

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการเกี่ยวกับสิทธิรับสวัสดิการร่วมจากรัฐในฐานะคู่สมรส ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กรณีที่ 14 สิทธิในกองทุนประกันสังคม

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการเกี่ยวกับสิทธิในกองทุนประกันสังคม ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กรณีที่ 15 การใช้นามสกุลร่วมกัน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการเกี่ยวกับการใช้นามสกุลร่วมกัน ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กรณีที่ 16 การขอวีซ่าในฐานะคู่สมรส

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการเกี่ยวกับการขอวีซ่าในฐานะคู่สมรส ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กรณีที่ 17 การขอสัญชาติไทย ในกรณีอีกฝ่ายเป็นชาวต่างชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีหลักการเกี่ยวกับการขอสัญชาติไทย ในกรณีอีกฝ่ายเป็นชาวต่างชาติ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

สิทธิและหน้าที่	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
1. สถานะตามกฎหมาย	คู่ชีวิต	คู่สมรส
2. การหมั้นและรับหมั้น	X	/
3. อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน	/	/
4. การเรียกร้องค่าอุปการะ	/	/
5. การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน	/	/
6. อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในคดีอาญา เช่นเดียวกับสามีหรือภริยา	/	/
7. รับบุตรบุญธรรมร่วมกัน	/	/
8. การอุ้มบุญ	X	/
9. การรับมรดก	/	/

สิทธิและหน้าที่	ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
10. เป็นผู้อนุบาล/ผู้พิทักษ์ หากอีกฝ่ายเป็นคนไร้ หรือเสมือนไร้ความสามารถ	/	/
11. ลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาล	/	/
12. จัดการศพ	/	/
13. สิทธิรับสวัสดิการร่วมจากรัฐในฐานะคู่สมรส	ให้นำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาบังคับใช้โดยอนุโลม	/
14. สิทธิในกองทุนประกันสังคม	ให้นำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาบังคับใช้โดยอนุโลม	/
15. ใช้นามสกุลร่วมกัน	ให้นำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาบังคับใช้โดยอนุโลม	/
16. ขอวีซ่าในฐานะคู่สมรส	ให้นำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาบังคับใช้โดยอนุโลม	/
17. ขอสัญชาติไทยในกรณีอีกฝ่ายเป็นชาวต่างชาติ	ให้นำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาบังคับใช้โดยอนุโลม	/

เมื่อพิจารณาจากแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพบว่า โดยที่ในปัจจุบันนี้บริบทของสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไป เกิดกลุ่มบุคคลที่มีวิถีทางเพศที่แตกต่างไปจากอดีตที่มีเพียงชายและหญิง กลายเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นในสังคม รัฐจึงควรมีมาตรการเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะแก่กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้เป็นกรณียกเว้น (the exceptional case) เพื่อให้ได้รับสิทธิและความคุ้มครองในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข โดยสมควรตราเป็นกฎหมายเฉพาะดังเช่นกรณีที่เคยดำเนินการมา เช่น พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 หรือร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ซึ่งน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่าการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไปอันมีการยึดถือหลักการตามวิถีธรรมชาติของมนุษย์และวิถีชีวิตดั้งเดิม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของสังคมไทยมาอย่างช้านานว่า การสมรสจะกระทำได้เฉพาะเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น ในขณะเดียวกันการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายทั่วไปเช่นนี้ย่อมส่งผลให้คู่สมรสที่เป็นบุคคลเพศเดียวกันมีสิทธิเท่าเทียมกันกับคู่สมรสต่างเพศได้เท่าที่กำหนดอยู่ในประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่การตราเป็นกฎหมายแยกโดยเฉพาะเพื่อกำหนดรองรับให้มีสิทธิบางประการที่กำหนดอยู่ในกฎหมายฉบับอื่นได้ด้วยจึงน่าจะเหมาะสมมากกว่าดังเช่นสิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและอำนาจดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหากเรื่องใดที่มิได้มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะก็ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม นอกจากนั้น การแก้ไขถ้อยคำโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า "สามีภริยา" เป็นคำว่า "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้น โดยรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่กระทำการสมรสกันด้วย ย่อมส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่มีการบัญญัติรองรับสิทธิของ "คู่สมรส" ไว้แล้วและยังคงยึดถือหลักการสำคัญว่าหมายถึงชายและหญิงที่กระทำการสมรสกันเท่านั้น โดยอาจมีการให้สิทธิแก่สามีและภริยาที่แตกต่างกันอยู่ กรณีเช่นนี้หากให้มีความหมายรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมดด้วยแล้วจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกฎหมายแต่ละฉบับอย่างรอบคอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กรณีการยกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (เกี่ยวกับการสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ในประเด็นศาสนา

1. ศาสนาพุทธ

ผู้แทนองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้เห็นพ้องต้องกันว่า หลักคำสอนของศาสนาพุทธไม่ได้บัญญัติเรื่อง ห้ามให้บุคคลเพศเดียวกันมีความรักกัน เนื่องจากศาสนาพุทธไม่ได้มองความรักว่าเป็นความรักระหว่างเพศใด เพียงแต่ไม่ประพฤติผิดในกามเท่านั้น ดังนั้น พฤติกรรมการรักเพศเดียวกันของผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงไม่ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาพุทธ

2. ศาสนาคริสต์

ผู้แทนองค์กรคริสต์ศาสนาในประเทศไทยได้เห็นพ้องต้องกันว่า ศาสนาคริสต์เคารพและไม่รังเกียจผู้มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งเรื่องความรักเป็นหลักคำสอนและพื้นฐานที่สำคัญของศาสนาคริสต์ แต่ความรักในเชิงครอบครัวตามหลักคำสอนเป็นเรื่องระหว่างชายหญิงเท่านั้น เพราะว่าพระเจ้าได้สร้างมนุษย์ให้มีสองเพศเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ ดังนั้น การก่อตั้งครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ อย่างไรก็ดี ผู้แทนองค์กรคริสต์ศาสนาในประเทศไทยได้ตระหนักว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นก็มีสิทธิในความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกันบุคคลทุกคน แม้ว่าผู้แทนองค์กรคริสต์ศาสนาในประเทศไทยจะไม่เห็นด้วยแต่ก็ไม่ได้ต่อต้านกฎหมายนี้ และหากเป็นไปได้ขอให้หลีกเลี่ยงการใช้คำว่าการสมรส ให้ใช้คำอื่นในการรับรองความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักเพศเดียวกันแทน เช่น คู่ชีวิต

3. ศาสนาอิสลาม

ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทยได้เห็นพ้องต้องกันว่า สิทธิ เสรีภาพ และความรักเป็นหลักการสำคัญที่ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญ แต่ความรักที่จะส่งผลไปสู่การก่อตั้งครอบครัวตามหลักการของศาสนาอิสลามต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ ศาสนาอิสลามจึงกำหนดให้มีการแต่งงานระหว่าง

ชายหญิงเท่านั้น ดังนั้น การก่อตั้งครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ดี ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เคารพในความหลากหลาย หากรัฐบาลต้องการออกกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้แทนองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทยก็ไม่คัดค้านหรือต่อต้านกฎหมายนี้ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามหรือประกอบพิธีการสมรสทางศาสนาอิสลามให้ได้เนื่องจากขัดต่อหลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม[1] ทั้งนี้ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านได้อภิปรายว่าไม่สามารถรับหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ เนื่องจากขัดต่อหลักการในคัมภีร์อัลกุรอ่าน

กรณีการยกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (เกี่ยวกับการสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ในประเด็นสาธารณสุข

เนื่องจากทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญกับผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม หลายประเทศมีกฎหมายรองรับสิทธิให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งมีความรักเช่นเดียวกันกับเพศชายหญิงทั่วไป ดังนั้น การมีเพศสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ทั้งนี้สิ่งหนึ่งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศจะต้องระมัดระวังเหมือนกับเพศชายหญิงทั่วไปในประเด็นสาธารณสุขนั่นก็คือ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นโรคที่ติดต่อจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งโดยผ่านการมีเพศสัมพันธ์ เดิมเราใช้ว่า “กามโรค” ในการเรียกโรคเหล่านี้ ได้แก่ โรคหนองใน โรคแผลริมอ่อน โรคซิฟิลิส[2]

พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์โดยส่วนใหญ่มักจะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย เปลี่ยนคู่นอนบ่อย หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้ให้บริการทางเพศ[3] การติดต่อของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะอาศัยการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ป่วยเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์บางโรคก็สามารถติดต่อโดยทางอื่นได้ สำหรับอาการของผู้ป่วยที่ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาจจะไม่มีอาการผิดปกติใด ๆ หรืออาจจะมีอาการตกขาวลักษณะผิดปกติ มีแผลที่อวัยวะเพศ ปัสสาวะขัดหรือมีความผิดปกติในระบบอื่นของร่างกายก็ได้ทั้งนี้แล้วแต่ชนิดของเชื้อและระยะของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีหลายวิธี โดยมีหลักการที่จะกำจัดเชื้อทั้งหมดในร่างกาย ลดการทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วย ป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ตลอดจนถึงการป้องกันการกลับมาเป็นซ้ำและส่งต่อเชื้อไปยังบุคคลอื่นด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์บางโรค

---

[1] กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2565). **สรุปผลการทบทวนหลักการ เหตุผล และความจำเป็นในการมีร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... รวมทั้งสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและหารือกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มศาสนา.** สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก https://pis.parliament.go.th/PARFileDownloadProxy/download?s=VniGu-qQWIckou5scYSwLdmMhbZkMQMxmGpGk-8aDrwyA97wLYakdDyOXxndhli1MxRgfDt0zicaxXm_Q-DwcacfrWHa2adxZPI_ssPW4GaoUlF0Se1e9mtWi_dLkQyZwRnbXl8VGj-ndkdGaWQx2n2wFktZdSIpkaA=&ref=1556339&n=1

[2] ภัทรภูมิ โพธิพงษ์. (14 กันยายน 2563). **โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.** สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=147

[3] มูลนิธิเพื่อรัก. (23 มีนาคม 2563). **โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.** สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก https://lovefoundation.or.th/sexuallytransmitteddiseases-sti

ที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เนื่องจากอันตรายต่าง ๆ รวมทั้งการรักษาที่ยากลำบากหรือไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้นั่นเอง การป้องกันการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง[4]

ดังนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งมีความรักเช่นเดียวกันกับเพศชายหญิงทั่วไปจะต้องตระหนักถึงความปลอดภัยในการมีเพศสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบต่อคู่ชีวิตของตน ป้องกันทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ เพื่อให้คู่ชีวิตของตนมีความปลอดภัยและมีความสุขอยู่ด้วยกันตลอดไป

[4] ภัทรภูมิ โพธิพงษ์. (14 กันยายน 2563). **โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.** สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=147

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

1. นิยามศัพท์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

LGBTIQs คือ กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยใช้ตัวย่อจากคำภาษาอังกฤษ

L : Lesbian: ผู้หญิงที่รักผู้หญิงด้วยกัน ทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

G : Gay: ผู้ชายที่รักผู้ชายด้วยกัน ทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

B : Bisexual: คนที่รักได้ทั้งชายและหญิง ทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

T : Transgender (transmen, transwomen, TG): คนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศแตกต่างจากเพศกำเนิด

I : Intersex: คนที่มีอวัยวะเพศกำกวม อาจมีลักษณะที่ไม่ตรงกับเพศชายหรือหญิง หรือมีอวัยวะสืบพันธุ์ทั้งสองเพศ

Q : Queer: คนที่ไม่กำหนดและนิยามความเป็นเพศของตนเอง[1]

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจาก ความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิด[2]

เพศสถานะสอดคล้อง (Cis/cisgender) คำที่ถูกใช้ในการอธิบายบุคคลที่อัตลักษณ์ทางเพศสอดคล้องกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด ซึ่งเป็นคำที่ตรงกันข้ามกับบุคคลข้ามเพศ (trans/transgender) Gender (เพศสภาพ) เพศที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เมื่อร่างกายเกิดมาเป็นหญิง หรือเกิดมาเป็นชาย โดยสังคมและวัฒนธรรมได้หล่อหลอมบทบาทหน้าที่ของความเป็นหญิงและความเป็นชายไว้แตกต่างกัน

การแสดงออกทางเพศ (Gender Expression) การที่บุคคลมีวิธีในการสื่อสารเพศสถานะ เช่น การไม่ระบุความเป็นเพศ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง ซึ่งกระทำผ่านลักษณะทางกายภาพ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม และการใช้เครื่องสำอาง เป็นต้น มารยาท วิธีการพูด และรูปแบบพฤติกรรมเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ความรู้สึกภายในของบุคคลในการเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือเพศสถานะอื่น ๆ หรือการมีหรือไม่มีเพศสถานะก็ได้ ซึ่งทุกคนล้วนมีอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด (sex assigned at birth)

เพศสถานะ (Gender Marker) การที่บุคคลถูกบันทึกว่าเป็นเพศสถานะอะไรในเอกสารทางการ ในประเทศไทยถูกกำหนดให้มีผู้ชาย ผู้หญิง และยังหมายรวมถึงคำนำหน้านาม ได้แก่ นาย นาง และนางสาว

---

[1] **สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ & แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างให้เกียรติ.** (2564). สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565. จาก https://www.law.tu.ac.th/how-to-respect-lgbtq/

[2] "พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2548" (13 มีนาคม 2558). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 132 ตอนที่ 18 ก หน้า 37.

เพศกำกวม/ลักษณะของเพศสรีระ (Intersex/Sex Characteristics) บุคคลที่มีเพศกำกวมเกิดมาโดยมีลักษณะของเพศสรีระ เช่น อวัยวะเพศ ต่อมบ่งเพศ และรูปแบบโครโมโซม ซึ่งไม่สอดคล้องกับระบบเพศแบบขั้วตรงข้าม คือ เพศชายและเพศหญิง คำว่าเพศกำกวมจึงหมายรวมถึงความผันแปรของร่างกายในลักษณะต่าง ๆ ในบางกรณีลักษณะของเพศกำกวมจะมองเห็นได้เมื่อแรกเกิด หรืออาจไม่เห็นจนกว่าจะย่างเข้าสู่วัยรุ่น หรือบางส่วนก็ไม่แสดงให้เห็นทางกายภาพ มีเพียงโครโมโซมที่ผันแปร การเป็นเพศกำกวมจึงเกี่ยวเนื่องกับลักษณะของเพศสรีระ (sex/sex characteristics) ซึ่งอาจต่างไปจากวิถีทางเพศ (sexual orientation) หรืออัตลักษณ์ทางเพศสถานะก็ได้ บางคนอาจเป็นผู้ชาย ผู้หญิง เกย์ เลสเบียน คนรักสองเพศ หรือคนไม่มีเพศก็ได้เช่นกัน

ไม่อยู่ในระบบเพศขั้วตรงข้าม (Non-binary) คำที่ใช้บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งไม่ใช่เพียงความเป็นชายหรือความเป็นหญิงเท่านั้น

เพศสภาพ เพศสรีระ (Sex/Sex Characteristics) คำที่อ้างถึงลักษณะทางชีววิทยาที่ใช้แบ่งแยกคนว่าเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง

เพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด (Sex assigned at birth) เพศสรีระที่บุคคลถูกกำหนดให้เมื่อแรกเกิดหรือหลังจากเกิดได้ไม่นาน การกำหนดนี้อาจไม่ได้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศเมื่อบุคคลนั้นเติบโต คนส่วนมากมักมีอัตลักษณ์ทางเพศที่สอดคล้องไปกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด แต่สำหรับบุคคลข้ามเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศมีความแตกต่างจากเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด

เพศวิถี (Sexual Orientation) คำที่อ้างถึงอารมณ์ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความดึงดูดทางเพศลึกซึ้งใกล้ชิดรวมทั้งความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่น ซึ่งคนเราอาจดึงดูดทางเพศกับคนที่มีเพศสถานะเดียวกัน (คนรักเพศเดียวกัน/เกย์/เลสเบี้ยน) หรือคนต่างเพศสถานะ (คนรักต่างเพศ) หรืออาจมากกว่าหนึ่งเพศสถานะก็ได้เช่นกัน (คนรักสองเพศหรือรักได้ทุกเพศ)

บุคคลข้ามเพศ (Trans/transgender) คำที่ใช้อธิบายบุคคลซึ่งมีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างไปจากเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด

ผู้ชายข้ามเพศ (Transgender man) คำที่ใช้อธิบายบุคคลข้ามเพศที่นิยามตนเองเป็นผู้ชาย กล่าวคือ บุคคลที่มีเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิดเป็นเพศหญิงหรืออื่น ๆ แต่นิยามว่าตนเป็นเพศชาย

ผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender woman) คำที่ใช้อธิบายบุคคลข้ามเพศที่นิยามตนเองเป็นผู้หญิง กล่าวคือ บุคคลที่มีเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิดเป็นเพศชายหรืออื่น ๆ แต่นิยามว่าตนเป็นเพศหญิง

รสนิยมทางเพศ (sexual orientation) คือ ความพึงพอใจด้านเพศที่สอดคล้องกับความต้องการภายในใจของบุคคล ครอบคลุมทั้งแรงดึงดูดด้านอารมณ์ความรู้สึก ความรักใคร่ผูกพัน และความสัมพันธ์เชิงพิศวาสที่มีต่อบุคคลอื่นที่มีเพศตรงข้าม เพศเดียวกับตนเอง หรือกับทั้งสองเพศ[3]

---

[3] ปริยศ กิตติธีระศักดิ์. (2560). **ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามในการศึกษาถึงความหลากหลายทางเพศในคนกลุ่มน้อยทางเพศในประเทศไทย.** สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565 จาก file:///C:/Users/6300/Downloads/105083-ไฟล์ -266536-1-10-20171207.pdf

2. ปัญหาการจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศทางเลือกในประเทศไทย[4]

ประเด็นที่ 1: การจัดการทรัพย์สิน

กฎหมายได้กำหนดวิธีแบ่งทรัพย์สินที่เกิดขึ้นระหว่างสมรสให้เป็นไปตาม ม. 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสำหรับกรณีชายและหญิงที่ใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสนั้น ทรัพย์สิน ที่ชายหญิงคู่นั้นได้ลงทุนร่วมแรงทำมาหาได้ร่วมกันระหว่างที่อยู่กัน นั้นถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกันและมีส่วนในทรัพย์สินนั้นคนละครึ่ง และสำหรับบุคคลเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างการใช้ชีวิตร่วมกันไม่ใช่สินสมรสตามกฎหมายแต่ถือว่าทรัพย์สินที่บุคคลทั้งสองทำมาหาได้ด้วยกันในระหว่างอยู่ด้วยกันถือว่า มีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกันเช่นกัน ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3725/2532 ซึ่งศาลได้วางแนววินิจฉัย ไว้ว่า "แม้โจทก์จะเป็นหญิงแต่ก็มีนิสัยและทำตัวอย่างผู้ชาย คนทั่วไปเข้าใจว่าโจทก์เป็นชาย โจทก์มีความรัก ใคร่จำเลยฉันชู้สาวจึงพาจำเลยมาอยู่กับโจทก์ในฐานะเป็นแม่บ้านของจำเลยเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยโจทก์จำเลย ได้ร่วมกันทำมาหากินแสวงหาทรัพย์สิน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดก็ตามถือว่า ทรัพย์ที่ได้มานั้นเป็นทรัพย์ที่ทั้งโจทก์จำเลยมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกันโจทก์และจำเลยจึงมีส่วนในทรัพย์ที่พิพาททั้งหมดคนละกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1357" แสดงให้เห็นว่า การจัดการทรัพย์สินระหว่างชายหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบุคคลเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตร่วมกันไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้นำหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วมมาใช้บังคับ โดยหลักการดังกล่าวเป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายเท่านั้นว่า ผู้เป็นเจ้าของร่วมกันมีส่วนเท่ากัน แต่ยังคงมีความแตกต่างระหว่างคู่ที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและไม่สามารถจดทะเบียนได้ตามกฎหมาย รวมถึงหลักกรรมสิทธิ์ร่วมดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมือนหลักเกณฑ์ในการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เช่น ในกรณีตัวอย่างเมื่อบุคคลทั้งสองสิ้นสุดความสัมพันธ์และต้องแบ่งแยกทรัพย์สิน เนื่องจากจะมีปัญหาในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่มีอยู่นั้นต่างฝ่ายต่างทำมาหาได้หรือเกิดจากการทำ มาหากินร่วมกัน

ประเด็นที่ 2: กฎหมายครอบครัวและมรดก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครัวและบรรพ 6 ว่าด้วยมรดก เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างสามีภริยาเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ นับตั้งแต่ก่อตั้งความสัมพันธ์จนกระทั่งสิ้นสุดความสัมพันธ์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มเพศทางเลือกในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ตามวัตถุประสงค์แห่งการสมรสเพื่อให้ชายและหญิงได้อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา กฎหมายจึงบัญญัติถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ (มาตรา 1461) แต่หากการอยู่ร่วมกันจะก่อให้เกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจก็สามารถขอต่อศาลเพื่อแยกกันอยู่ได้ (มาตรา 1462) ดังนั้นเมื่อบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันสามีภริยาไม่มีผลบังคับต่อการอยู่ร่วมกันของคู่รักเพศทางเลือก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองจึงเป็นไปตามความสมัครใจเท่านั้น

---

[4]นิรันดร์ ทรงนิรันดร์และศิริลักษณ์ ประสันแพงศรี (2561). **"ปัญหาทางกฎหมายกับการจดทะเบียนสมรสของเพศทางเลือก"** สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2565 จาก file:///C:/Users/6300/Downloads/3047-133-6949-1-10-20191105.pdf

(2) การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามกฎหมายชายและหญิงที่สมรสกันต่างมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายตามความสามารถและฐานะของตน (มาตรา 1461 วรรคสอง) หากฝ่ายใดไม่ทำหน้าที่อีกฝ่ายก็สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ (มาตรา 1598/38) ในขณะที่ คู่รักเพศทางเลือกที่อยู่ร่วมกันไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ดูแลอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้

(3) การเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีปกติเมื่อศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลที่ศาลจะสั่งให้เป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้แก่คู่สมรส (มาตรา 1463) ในขณะที่กลุ่มเพศทางเลือกไม่สามารถใช้สถานะในการเป็นคู่ชีวิต เพื่อขอตั้งตนเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้

(4) การห้ามทำการสมรสซ้อน กฎหมายกำหนดว่าชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้ (มาตรา 1452) และถือว่าการสมรสที่เกิดขึ้นภายหลังไม่มีผลทางกฎหมาย (มาตรา 1495) และกรณีที่ฝ่ายใดมีความสัมพันธ์ซ้อนอีกฝ่ายมีสิทธิในการฟ้องหย่า (มาตรา 1516(1)) และฟ้องเรียกค่าทดแทนได้ (มาตรา 1523) แต่ในการใช้ชีวิตคู่ของกลุ่มเพศทางเลือก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความสัมพันธ์ซ้อน ก็ไม่มีกฎหมายห้ามหรือคุ้มครองความสัมพันธ์แต่อย่างใด ทำให้ไม่มีความมั่นคงในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

(5) สิทธิในการเรียกค่าเลี้ยงชีพ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า เพราะความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและส่งผลให้อีกฝ่ายต้องยากจนฝ่ายนั้นสามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ (มาตรา 1526) เมื่อไม่สามารถทำการสมรสได้ตามกฎหมาย หลักเกณฑ์ในเรื่องของการสิ้นสุดการสมรสจึงไม่อาจนำมาใช้ได้ ดังนั้นหากสิ้นสุดความสัมพันธ์เพราะความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่ชีวิตอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพจากฝ่ายที่ต้องรับผิดได้

(6) สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ในขณะเดียวกันไม่ได้ยกเว้นเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรส (มาตรา 1598/26 วรรคแรก) ดังนั้นกลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่สามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ เนื่องจากกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ระหว่างคู่สมรสตามกฎหมายเท่านั้น ประกอบกับหลักในการพิจารณาผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็คำนึงถึงคุณสมบัติทางสังคมที่ต้องเป็นสามีภริยาที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

(7) สิทธิในการรับมรดก คู่สมรสมีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสฝ่ายที่เสียชีวิต โดยกฎหมายกำหนดว่าคู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตมีฐานะเป็นทายาทโดยธรรม (มาตรา 1629 วรรคสอง) ดังนั้น เมื่อกลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีกฎหมาย รับรองความสัมพันธ์และรับรองว่ามีฐานะทายาทโดยธรรมในการรับมรดก จึงมีเพียงสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทตามพินัยกรรมเท่านั้น

ประเด็นที่ 3: ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต

เนื่องจากบุคคลเพศทางเลือกไม่สามารถทำประกันชีวิตโดยยกประโยชน์ให้แก่คู่ชีวิตได้ ทั้งนี้ในการทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลเพศทางเลือกประสบปัญหาในการระบุให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นผู้รับประโยชน์ เนื่องจากบริษัทประกันบางแห่งยังไม่อนุญาตให้ระบุคู่ชีวิตที่เป็นเพศเดียวกันเป็นผู้รับประโยชน์ได้แม้กฎหมายจะกำหนดว่าผู้รับผลประโยชน์นั้น จะเป็นผู้ใดก็ได้แต่ในทางปฏิบัติบริษัทประกันชีวิตจะกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยและ

ผู้รับประโยชน์จะต้องมีความผูกพันซึ่งจะเน้นไปที่การเกี่ยวข้องตามสายโลหิตหรือเป็นครอบครัว เช่น บิดา มารดา คู่สมรส และบุตร เป็นหลักสำคัญหากเป็นบุคคลอื่นนอกจากที่กล่าวไว้จะต้องแสดงหลักฐานหรือแจ้งสาระของความผูกพันให้บริษัทพิจารณา นอกจากนี้ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่สามารถเอาประกันในชีวิตของคู่ชีวิตอีกฝ่ายได้ เพราะการเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่นนั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียกันในทางกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 ประกันภัย หมวด 3 ประกันชีวิต โดยวางหลักไว้ในเรื่องของการทำประกันชีวิตซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในเรื่องของการทำประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็คือ บุคคลผู้เอาประกันจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นผู้ประกันหรือตามกฎหมายใช้คำว่าต้องมีส่วนได้เสีย ซึ่งโดยทั่วไปในกรณีการทำประกันชีวิตนั้นบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับบุคคลที่ถูกเอาประกัน อาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในทางใดทางหนึ่ง เช่น ญาติพี่น้องตามสายโลหิต สามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่หมั้นก็อาจเอาประกันชีวิตระหว่างกันได้เพราะมีความผูกพันในทางกฎหมายต่อกัน ดังเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1366/2509 ที่วางหลักไว้เกี่ยวกับการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ดังนี้ “อ. ผู้เอาประกันชีวิตของตนเองระบุให้ภรรยาของ ส. เป็นผู้รับประโยชน์ อ. เป็นคนยากจนไม่มีเงิน ไม่ใช่ญาติของ ส. โดย ส. จัดการให้ อ. เอาประกันชีวิต โดยที่ ส. เป็นผู้เสียเบี้ยประกันและเป็นผู้รับประโยชน์ ศาลวินิจฉัยว่า ส. เป็นผู้เอาประกันชีวิต อ. โดยไม่มีส่วนได้เสีย ขัดต่อมาตรา 863 ส. ย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากกรมธรรม์สัญญานั้น” ในกรณีระบุบุคคลใดเป็นผู้รับประโยชน์ ผู้เอาประกันชีวิตจะสามารถกำหนดให้ผู้ใดเป็นผู้รับผลประโยชน์ก็ได้ หากการประกันชีวิตเกิดจากบุคคลที่ไม่มีส่วนได้เสียก็ถือว่าไม่ผูกพันต่อคู่สัญญาแต่อย่างใด ดังนั้นหากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของคู่รักเพศทางเลือกที่แม้จะใช้ชีวิตร่วมกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาเป็นระยะเวลานานก็ไม่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในฐานะของคู่สมรส

ประเด็นที่ 4: ปัญหาสิทธิในการตัดสินใจรักษาพยาบาล

กรณีปกติหากจะต้องทำการรักษา แพทย์ต้องขอความยินยอมจากผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้เข้ารับบริการจะใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ หากจะต้องทำการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัด หรือใช้เครื่องมือใด ๆ แพทย์หรือพยาบาลที่เป็นผู้ช่วยต้องขอความยินยอมจากผู้ป่วยหรือญาติที่มีอำนาจตัดสินใจแทนทุกครั้ง หากกรณีผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 บุคคลที่สามารถให้ความยินยอมและถือว่าเป็นญาติตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาล คู่สมรสซึ่งถือเป็นทายาทโดยธรรม ก็สามารถให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาลในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ และในกรณีผู้ป่วยที่มีอาการป่วยทางจิต ซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง การรักษาพยาบาลก็ต้องได้รับความยินยอมจากญาติ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ซึ่งคู่สมรสก็เป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถให้ความยินยอมในการเข้ารับการรักษาพยาบาล กรณีที่บุคคลนั้นเจ็บป่วยทางจิตและไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง ดังนั้นถือได้ว่ากลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีอำนาจให้ความยินยอมได้

ประเด็นที่ 5: ปัญหาการลดหย่อนภาษีเนื่องด้วยประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 47

การจะหักค่าลดหย่อนในกรณีของคู่สมรสของผู้มีเงินได้นั้นจะต้องเป็นสามีหรือภริยาชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีของกลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและอยู่กินฉันสามีภริยาและเกิดมีค่าใช้จ่ายขึ้นก็ไม่สามารถที่จะนำค่าใช้จ่าย ดังกล่าวมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้

3. ประเทศที่กฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน [5]

พ.ศ. 2544 *ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์* เป็นประเทศแรกในโลกที่มีกฎหมายรับรองคู่สมรสเพศเดียวกัน กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถ สมรส หย่า และรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. 2546 *ราชอาณาจักรเบลเยียม* เป็นประเทศที่สองที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยก่อนหน้านั้นรัฐสภาเบลเยี่ยมได้เริ่มเสนอให้สิทธิอย่างมีขอบเขตจำกัดแก่คู่รักเพศเดียวกัน เช่น การจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิต (registered partnerships)

พ.ศ. 2548 *แคนาดา* เป็นประเทศที่สามที่ผ่านร่างกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันทั่วประเทศ หลังจากที่เริ่มมีการรับรองในระดับจังหวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ให้สิทธิแก่ชาวเกย์และเลสเบียนสามารถแต่งงานโดยได้รับสิทธิ์ต่าง ๆ ตามกฎหมายเฉกเช่นคู่สมรสทั่วไป แต่รายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น กระทั่งมีกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งประเทศใน พ.ศ. 2548

พ.ศ. 2548 *ราชอาณาจักรสเปน* มีกฎหมายให้การรับรองและให้สิทธิแก่ทุกคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2549 *สาธารณรัฐแอฟริกาใต้* เป็นประเทศที่ 5 เมื่อศาลสูงตัดสินว่า กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสที่เคยมีมาในอดีตขัดต่อรัฐธรรมนูญของประเทศ ซึ่งรับรองสิทธิอันเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคน รัฐสภาผ่านกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน แต่ก็มีข้อยกเว้นที่เปิดช่องให้สถาบันทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ สามารถปฏิเสธที่จะ “ทำพิธี” เกี่ยวกับงานสมรสให้กับคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2551 *ราชอาณาจักรนอร์เวย์* โดยเดือนมกราคมประกาศให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงาน รับบุตรบุญธรรม หรือมีบุตรหลอดแก้ว ได้ตามกฎหมาย ต่อมาใน พ.ศ. 2552 รัฐสภาได้ลงคะแนนผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันด้วยคะแนนสนับสนุน 261 ต่อ 22 (งดออกเสียง 16 เสียง)

พ.ศ. 2553 *สาธารณรัฐไอซ์แลนด์* รัฐสภามีมติเป็นเอกฉันท์ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน และเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ โจฮันนา ซิกูร์ดาร์ดอททีร์ นายกรัฐมนตรีไอซ์แลนด์ ก็ใช้สิทธิ์นั้นแต่งงานกับคู่รักเพศเดียวกันของเธอ คือ โจนินา สิโอดอททีร์ โจฮันนาซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไอซ์แลนด์เป็นผู้นำรายแรกของโลกที่ยอมรับว่าตนเองเป็นหญิงรักหญิง (เลสเบียน)

พ.ศ. 2553 *สาธารณรัฐโปรตุเกส* รัฐสภาให้การรับรองกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน ซึ่งตอนแรกถูกทักท้วงโดยประธานาธิบดี ที่ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้ว่าถูกต้องหรือไม่ และสุดท้ายศาลรัฐธรรมนูญโปรตุเกสตัดสินว่า กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน ไม่ได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ประการใด

---

[5] **รู้จัก 29 ประเทศที่กฎหมายรับรองการสมรส “เพศเดียวกัน”**. (13 ก.ค. 2563). สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565. จาก https://www.thansettakij.com/world/441517

พ.ศ. 2553 *สาธารณรัฐอาร์เจนตินา* ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันและมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ กลายเป็นประเทศแรกในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2555 *ราชอาณาจักรเดนมาร์ก* มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันบังคับใช้หลังจากที่สมเด็จพระราชินีนาถมาเกรเธอที่ 2 ทรงมีพระบรมราชานุญาตเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2556 *สาธารณรัฐบูรพาอุรุกวัย* มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันบังคับใช้ หลังจากที่ก่อนหน้านั้นมีกฎหมายยินยอมให้คู่เกย์และเลสเบียน สามารถใช้สิทธิ์ในการรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. 2556 *ราชอาณาจักรนิวซีแลนด์* เป็นประเทศแรกในเอเชีย-แปซิฟิก ที่มีกฎหมายรับรองคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยรัฐสภามีมติ 77 ต่อ 44 เสียงผ่านร่างกฎหมายดังกล่าว โดยได้รับการสนับสนุนจากนายจอห์น คีย์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

พ.ศ. 2556 *สาธารณรัฐฝรั่งเศส* และ*สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล*เป็นอีกสองประเทศในโลกที่ได้ใช้กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2557 *สหราชอาณาจักร*และ*ราชรัฐเวลส์* เป็นสองประเทศแรกในสหราชอาณาจักรที่ผ่านกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2557 *ราชอาณาจักรสกอตแลนด์* และ*สาธารณรัฐฟินแลนด์* ประกาศใช้กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2558 *ราชรัฐลักเซมเบิร์ก* ออกกฎหมายรับรองการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกันและให้สิทธิ์ในการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีลักเซมเบิร์กในขณะนั้น หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ นายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีชายรักชายก็ประกาศแต่งงานกับคู่รักของเขาที่คบหากันมายาวนาน

พ.ศ. 2558 *ไอร์แลนด์* เป็นประเทศแรกในโลกที่ทำประชามติ ให้การรับรองกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยผลจากการทำประชามติออกมาว่าประชาชนร้อยละ 62 สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน โดยมีชาวไอร์แลนด์นอกประเทศจำนวนหลายพันคนเดินทางกลับประเทศเพื่อมาร่วมลงประชามติในครั้งนั้น

พ.ศ. 2558 *กรีนแลนด์* ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของเดนมาร์ก ก็ได้ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2558 *สหรัฐอเมริกา* มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันระดับรัฐบาลกลางใน พ.ศ. 2558 ก่อนหน้านั้นมีเพียง 37 มลรัฐจากทั้งหมด 50 มลรัฐ รวมถึงดิสทริค ออฟ โคลัมเบีย (District of Columbia) ที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2559 *สาธารณรัฐโคลอมเบีย* ประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2560 *เยอรมนี* เป็นประเทศที่ 15 ในภาคพื้นยุโรปที่กฎหมายรับรองให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันและได้สิทธิต่าง ๆ เฉกเช่นคู่สมรสทั่วไป

พ.ศ. 2560 *สาธารณรัฐมอลตา* ซึ่งเป็นประเทศเกาะในทะเลเมดิเตอเรเนียน ก็ผ่านกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันแม้จะถูกคัดค้านโดยศาสนจักรคาธอลิก

พ.ศ. 2560 *เครือรัฐออสเตรเลีย* มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันโดยผ่านการลงมติใน พ.ศ. 2560 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 9 ม.ค. 2561

พ.ศ. 2562 *สาธารณรัฐไต้หวัน* เป็นประเทศแรกในเอเชีย ที่รัฐสภาผ่านกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน เมื่อวันที่ 24 พ.ค. 2562

พ.ศ. 2562 *สาธารณรัฐเอกวาดอร์* เป็นประเทศลำดับต่อมาหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้การรับรองกฎหมายดังกล่าวอย่างเป็นทางการ มีผลวันที่ 12 มิ.ย. 2562

พ.ศ. 2562 *สาธารณรัฐคอสตาริกา* เป็นประเทศล่าสุดที่เพิ่งมีกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน เมื่อวันที่ 26 พ.ค. 2563 ซึ่งเป็นประเทศแรกในอเมริกากลาง และถือเป็นประเทศที่ 29 ในโลก

ส่วน*สมาพันธรัฐสวิส* ถือเป็นประเทศล่าสุดที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2565[6]

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจีรนันเดชาและรัตพงษ์ สอนสุภาพ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง **"ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตรในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม"**[7] ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาสิทธิการสมรสและการรับรองบุตร กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ เนื่องจากขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 และ 1458 และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. 2561 ก็ยังให้สิทธิไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะสิทธิในเรื่องบุตร 2) โอกาสและความท้าทายในประเด็นการสมรสและการรับรองบุตรของผู้มีความหลากหลายทางเพศในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม พบว่า สังคมไทยเปิดกว้างและมีทัศนคติยอมรับการมีตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถสมรส รับรองบุตร และสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ภายใต้การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะเกิดขึ้นตามมา ข้อเสนอแนะ คือ สังคมต้องมีการเรียนรู้ และยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างสนิทใจ เพื่อยอมรับเพศวิถีที่แตกต่าง ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมชายจริงหญิงแท้ในสังคมไทย

---

[6] **สมรสเท่าเทียม กับ 30 ประเทศที่เห็นชอบด้วยกฎหมาย เปิดความเท่าเทียมหลากหลายทางเพศ.** (20 พฤศจิกายน 2564). สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565 จาก https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/160775

[7] เทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจีรนันเดชา และรัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2562). ได้ศึกษาเรื่อง **"ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร ในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม"** สืบค้นวันที่ 13 ธันวาคม จาก file:///C:/Users/6300/Downloads/220509-Article%20Text-713340-1-10-20191009%20(1).pdf

2. ชวินโรจน์ ธีรพัชรพร และภาณุมาศ ขัดเงางาม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง **"สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย"**[8] ผลการศึกษาพบว่า คู่รักหลากหลายทางเพศในประเทศไทยประสบปัญหาสืบเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเงื่อนไขการสมรสให้เฉพาะชายและหญิงตามเพศที่กำเนิด ทำให้คู่รักหลากหลายทางเพศขาดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายทั้งตามประมวลกฎหมายและพาณิชย์และตามกฎหมายอื่น ๆ ที่อ้างอิงคำว่า คู่สมรส สามีภริยา ทายาทโดยธรรม ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 ได้มีบทบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ อีกทั้งอนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันก็มีบทบัญญัติเช่นเดียวกัน ในต่างประเทศมีกฎหมายที่รับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักหลากหลายทางเพศอยู่ 2 รูปแบบ คือ กฎหมายที่ให้ความเสมอภาคในการสมรสที่ให้ศักดิ์ศรี สิทธิและหน้าที่แก่คู่รักหลากหลายทางเพศเทียบเท่าคู่สมรสต่างเพศ และกฎหมายการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ให้สิทธิและหน้าที่บางประการด้อยกว่ากฎหมายสมรส ดังเช่น กฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายสหราชอาณาจักร ที่มีกฎหมายที่ให้ความเสมอภาคในการสมรสและกฎหมายการจดทะเบียนคู่ชีวิต ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2559 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. .... และองค์กรภาคประชาชนได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ทว่า บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้ศักดิ์ศรี สิทธิ ความเสมอภาคเทียบเท่าการสมรสและคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3. ริญญาภัทร์ ณ สงขลา (2560) ศึกษาเรื่อง **"ความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย"**[9] ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติและสถาบันทางสังคมหลักของสังคมไทยซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญและเก่าแก่ที่สุดของสังคมมนุษย์เพื่อธำรงเผ่าพันธุ์ของตนเอง การขจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศในปัจจุบันเริ่มมีการเปิดกว้างและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก อาทิเช่น การขจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศของสหประชาชาติ (UN) นั้นอยู่บนพื้นฐานของ LGBTIQs หรือแม้แต่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองก็ให้รวมเรื่อง "รสนิยมทางเพศ" ไว้ในเรื่องเพศด้วย สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นประเทศที่ได้มีการรับรองสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยให้มีกรอบที่ชัดเจน

---

[8] ชวินโรจน์ ธีรพัชรพร และภาณุมาศ ขัดเงางาม. (2560). ได้ศึกษาเรื่อง **"สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย.** สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565 จาก http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine/10046/DL_10332.pdf?t=636422760773190331

[9] ริญญาภัทร์ ณ สงขลา. (2560). **"ความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย"**. สืบค้น 9 ธันวาคม 2564. จาก https://www.law.cmu.ac.th/lasc/conference/wpcontent/uploads/sites/2/2017/09/27%e0%b8%a3%e0%b8%b4%e0%b8%8d%e0%b8%8d%e0%b8%b2%e0%b8%a0%e0%b8%b1%e0%b8%97%e0%b8%a3%e0%b9%8c.pdf

และทัดเทียมกับต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สิทธิในการได้รับบริการสวัสดิการสังคม หรือสิทธิที่พึงมีพึงได้จากรัฐอย่างเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศ

ปัจจุบันมีคู่ชีวิตเพศเดียวกันจำนวนมากใช้ชีวิตร่วมกันดั่งครอบครัวทั่วไป แต่สถานภาพของคู่ชีวิตดังกล่าวไม่มีกฎหมายรับรองไว้ จึงทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐและตามกฎหมายในเรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีพึงได้ ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 และมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญและหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตเพศเดียวกัน การสมรสและการสร้างครอบครัวนั้นถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดยินยอมและพร้อมใจที่จะสร้างครอบครัวหรือใช้ชีวิตร่วมกัน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นจึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่เพศตามกฎหมาย ควรศึกษาจากบริบททางสังคมและให้สิทธิแก่คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยที่ไม่มีข้อจำกัดถึงอัตลักษณ์ทางเพศ โดยการตีกรอบให้คู่รักที่มีความหลายหลายทางเพศได้มีสิทธิในการได้รับการบันทึกทางทะเบียนเป็นคู่ชีวิตและสร้างครอบครัว โดยมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศโดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ในประเด็นเรื่องของการก่อตั้งครอบครัวในรูปแบบที่แตกต่างกันโดยไม่ยึดติดกับเพศกำเนิดของสมาชิกในครอบครัว เป็นเหตุให้ต้องมีการศึกษาถึงความเป็นมาและวิวัฒนาการรูปแบบการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ของคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยให้ได้รับความคุ้มครองจากรัฐอย่างเสมอภาคกับคู่รักที่มีเพศตรงข้ามกันโดยกำเนิด

4. ธัญลักษณ์ นามจักร (2556) ได้ศึกษาเรื่อง **"การรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ"**[10] ผลการศึกษาพบว่า การยึดเอามุมมองทางสรีรศาสตร์และกายวิภาคศาสตร์เป็นหลักในการตีความร่างกายมนุษย์ ทำให้กฎหมายไทยรับรองเพศของบุคคลว่า มีเฉพาะเพศชายและเพศหญิง โดยถือตามเพศที่กำเนิดมาและจะเป็นเช่นนั้นไปตลอดชีวิต ส่งผลให้สถานภาพการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายไทย หมายถึงเฉพาะการสมรสระหว่างชายโดยกำเนิดหนึ่งคนในฐานะที่เป็นสามี และหญิงโดยกำเนิดหนึ่งคนในฐานะที่เป็นภริยาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ในสังคมประกอบด้วยบุคคลที่มีรสนิยมทางเพศหรือ เพศวิถีที่หลากหลาย แต่กฎหมายไม่รับรองให้ทำการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีเพศเดียวกัน เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านี้ ต้องเสียสิทธิตามกฎหมายหลายประการที่กำหนดไว้สำหรับคู่สมรสต่างเพศ จึงมีประเด็นให้พิจารณาตามมาว่า การที่กฎหมายไม่รับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลเหล่านี้จะขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างเรื่องเพศหรือไม่ ดังนั้น จึงอาจถึงเวลาแล้วที่กฎหมายไทยจะพิจารณาถึงความต้องการของคนไทยที่จะจดทะเบียนสมรสอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเพศเพื่อขจัดอุปสรรคและปัญหาต่อการดำรงชีวิตตามเพศวิถีของบุคคลให้หมดไป

---

[10]ธัญลักษณ์ นามจักร. (2556). **"การรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ".** สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2565. https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_13/pdf/aw02.pdf

ผลจากการวิจัยพบความเสียเปรียบทางกฎหมายประการอื่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสตามกฎหมาย ครอบครัว กฎหมายมรดก กฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาอาญา สิทธิในการบริจาคร่างกายหรืออวัยวะ สิทธิในการประกันสังคม และสิทธิในการลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาลคู่ชีวิต

และยังพบว่า ในต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองการสมรสสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน และการจดทะเบียนความสัมพันธ์ โดยการรับรองการสมรสดังกล่าวมีผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในฐานะคู่สมรสหรือคู่ความสัมพันธ์

การศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศยังต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อันเป็นผลมาจากข้อกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การออกกฎหมายรับรองการสมรสจะเป็นการแก้ไขปัญหาความเสียเปรียบในการใช้ชีวิตคู่และสร้างความเสมอภาคให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามเจตนารมณ์ของหลักการห้ามเลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สรุปจากงานวิจัยที่ได้ศึกษาพบว่า การที่สถานภาพของคู่ชีวิตดังกล่าว ยังไม่มีกฎหมายรับรองไว้ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐในสิทธิอันพึงมี พึงได้ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุความแตกต่างเรื่องเพศ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และรวมถึงบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ประสบปัญหาความเสียเปรียบจากการไม่มีกฎหมายรับรองการสมรส โดยมีประเด็นปัญหาต่าง ๆ อาทิ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสในประเทศไทยและผลของการจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินปัญหาในการทำสัญญากู้ร่วม ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของคนสัญชาติไทยที่มีคู่ชีวิตเป็นชาวต่างชาติ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิคู่สมรสเพื่อหักลดหย่อนภาษี ปัญหาในการใช้สิทธิทางราชการในการเบิกค่ารักษาพยาบาล และปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาในการรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

เอกสารเพิ่มเติม

เอกสารเพิ่มเติม

1. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 20/2564 เรื่อง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่ ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2070-2

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร